

Metalooplastyk

731905

Inna nazwa zawodu: nie występują

Zadania i czynności

Metalooplastyk wykonuje, naprawia oraz odnawia przedmioty artystyczne i dekoracyjno-użytkowe z metalu, współczesne lub z minionych epok historycznych. Jego zawód należy do dziedziny twórczości artystycznej. W zakres metaloplastyki wchodzi złotnictwo, grawerstwo, wyrób biżuterii oraz kowalstwo artystyczne. Praca metaloplastyka składa się wielu etapów. Najpierw powinien przygotować sobie materiał do pracy. Są to zwykle stopy różnych metali. Następnie, według wykonanego przez siebie wzoru lub wzoru odnawianego przedmiotu - robi odlew. Odlew ten obrabia przez kucie, spawanie, nitowanie lub wycinanie. Wykonany przedmiot poddaje barwieniu, patynowaniu, cyzelowaniu i polerowaniu.

Tworzywem pracy metaloplastyka są stopy metali kolorowych, takich jak miedź, cynk, ołów, cyna oraz żelazo i stal. Metalooplastyk stosuje najczęściej stopy podstawowe, tj. mosiądz i brąz. Wiele prac wykonuje w metalu szlachetnym, jakim jest srebro. Ze względu jednak na jego "miętkość" - w produkcji znajduje się ono w postaci stopów z innymi metalami. Jako elementów dekoracyjnych używa kamieni ozdobnych naturalnych i sztucznych, także kości słoniowej lub uprzednio spreparowanych kości innych zwierząt.

Metalooplastyk stosuje różne technologie, posługując się narzędziami do obróbki ręcznej lub mechanicznej. Zależy to od rodzaju procesów produkcyjnych. W tyglach i formach odlewa elementy wyrobu lub jego całości. Do formowania przez wyklepywanie używa kowadełek i młotków, lutownic, do łączenia poszczególnych elementów kompozycji dekoracyjnych, a wyoblarek do kształtowania wgłębień w rozmaitych wyokrąglonych naczyniach, np. w dzbanuszkach lub pucharach. Do wycinania z blach różnych kształtów służą metaloplastykowi wykrojniki i piłki włosowe. W pracach wykończeniowych do czyszczenia i polerowania używa punc, szlifierek i automatów polerowniczych. Do pokrywania wyrobów warstwą innego metalu w celu zabezpieczenia go lub zabarwienia i patynowania służy wanna galwaniczna.

Środowisko pracy

materialne środowisko pracy

Praca metaloplastyka odbywa się w zakładzie produkcyjnym lub we własnej pracowni. Czynnikiem uciążliwym bywa hałas głośno pracujących maszyn, szczególnie gdy na stanowiskach pracuje kilku metaloplastyków. W procesach galwanicznych, dokonujących się w wannach wypełnionych środkami chemicznymi (kwas solny, siarkowy, chlorek amonu i inne), wydzielają się szkodliwe dla zdrowia opary. Podczas obróbki metali powstają drobne opiłki i pył.

Praca w tym zawodzie łączy się z ryzykiem uszkodzenia słuchu, alergii i chorób układu oddechowego. W ciasnych pomieszczeniach wypełnionych surowcami i narzędziami niedogodność stanowią wąskie przejścia i brak dobrego oświetlenia.

warunki społeczne

Praca metaloplastyka ma charakter indywidualny: sam projektuje wzory, sam powinien zaplanować sposób wykonania określonych zadań. Dotyczy to metaloplastyka pracującego osobno, we własnej pracowni. Wytwórcy indywidualni powinni zdobyć klientów na swoje wyroby i wynegocjować z nimi cenę. Muszą także znaleźć źródła zakupów surowców potrzebnych im do pracy, prowadzić książki rachunkowe, sami rozliczać się z urzędem podatkowym, jeśli nie zatrudniają do tych celów specjalnego pracownika.

Bez względu na sposób wykonywania zawodu metaloplastycy mają dosyć częste kontakty z ludźmi. Jeżeli pracują w zakładzie produkcyjnym zatrudniającym kilka osób - konsultują się ze swoim szefem, kolegami plastykami; mogą zwracać się do nich po ocenę i radę.

Metaloplastyk pracujący w zakładzie musi uzyskać akceptację przełożonego na proponowany przez siebie wzór. Powinien też na polecenie przełożonego zaprojektować i wykonać określony przedmiot lub jego kopię. Rozlicza się ze zużytych materiałów i odpowiada za ewentualne zniszczenie maszyn lub innych urządzeń.

warunki organizacyjne

Metaloplastyk pracuje ok. 8 godzin dziennie. Jego praca może mieć charakter zmianowy, co zależy od wielkości zamówień na wyroby. Tak dzieje się np. w okresie przedświątecznym, gdy wytwarza dużo przedmiotów przeznaczonych na upominki okolicznościowe, lub latem, gdy jest większy popyt na sztuczną biżuterię: klipsy, naszyjniki i korale do letnich sukienek. Jeśli zatrudniony jest w zakładzie produkcyjnym, jego pracę kontroluje zwierzchnik. Metaloplastyk jest zazwyczaj niezależny pod względem organizacyjnym.

Wymagania psychologiczne

Praca nad wytwarzaniem przedmiotów dekoracyjnych wymaga od metaloplastyka zdolności artystycznych. Konieczne są one do rysowania projektów, a także w innych fazach produkcji, jak podczas wykuwania czy wycinania. Duża wyobraźnia ułatwia mu przewidywanie wyglądu zaprojektowanego przedmiotu.

Bardzo często wyrabiane przedmioty składają się z drobnych elementów, np. filigranów - ozdób robionych techniką skręcania cienkich drucików metalowych i układania ich we wzory. Dobry wzrok jest zatem w pracy metaloplastyka nieodzowny. Bardzo ważną funkcję w tych czynnościach spełniają zręczne palce, których nie może zastąpić nawet najbardziej precyzyjne narzędzie. Sprawne manipulowanie nimi konieczne jest np. podczas reperowania metalowej biżuterii: łączenia pozrywanych detali, napraw zamków, dorabiania brakujących elementów. Przydatna w takich pracach jest również cierpliwość. Niekiedy trzeba wielu prób, by końcowy wynik był zadowalający. Szczególnie jeśli poddawany naprawie przedmiot jest wykonany według dawnych i mało znanych metod oraz za pomocą narzędzi, których już się nie używa. Cierpliwość jest także nieodzowna w robieniu kopii. Kopiując jakiś fragment, np. koszulkę do ikony (koszulka - metalowa ozdobna powierzchnia nakładana na przedstawioną na ikonie postać) lub bogato zdobioną bransoletkę, należy go najpierw dokładnie, wraz z najmniejszymi szczegółami, przerysować. Dokładność odgrywa również ważną rolę w wytwarzaniu współczesnych przedmiotów: źle zagięte ścianki kasetek, niewłaściwie

umieszczone zawiaski lub zameczki - powodują, że wyroby stają się bezużyteczne. Podczas pracy metaloplastyk musi często spoglądać na projekt nie przerywając manipulowania narzędziami. Dlatego umiejętność koordynacji wzroku i rąk znacznie ułatwia pracę.

Praca metaloplastyka byłaby niemożliwa bez używania narzędzi i maszyn. Potrzebne są mu zatem wiadomości na temat ich funkcjonowania, świadomość do czego służą oraz umiejętność posługiwania się nimi. Nie jest to możliwe bez zdolności technicznych, koniecznych również w wypadku, gdy jakieś narzędzie się zepsuje. Drobną naprawę powinien bowiem wykonywać sam. Przede wszystkim musi jednak znać fizykochemiczne właściwości metali.

Wymagania fizyczne i zdrowotne

Pracę metaloplastyka zalicza się do kategorii prac lekkich. Duże znaczenie przywiązuje się do zdolności manualnych, a zatem nie mogą tej pracy wykonywać osoby z upośledzeniami rąk, np. na skutek chorób reumatycznych. Metaloplastyk pracuje przeważnie w pozycji siedzącej, pochylony nad warsztatem - niezbędna jest więc wytrzymałość na tę niedogodność. Pracę metaloplastyka mogą wykonywać osoby o słabszej konstrukcji fizycznej. Przeciwwskazaniem do pracy w tym zawodzie są natomiast alergie na związki chemiczne, które ponadto mogą być przyczyną chorób dróg oddechowych (gardła).

Warunki podjęcia pracy w zawodzie

Do podjęcia pracy w zawodzie metaloplastyka konieczne jest wykształcenie średnie zawodowe. Ważną rolę w przygotowaniu do zawodu odgrywają pracownie metaloplastyczne prowadzone np. w Warszawie w PKiN albo w ośrodkach i domach kultury w innych większych miastach. Młodzież uczęszczająca do nich zdobywa podstawową wiedzę (teoretyczną i praktyczną) o pracy metaloplastyka. Poza szkołami zawodowymi rzemiosł artystycznych metaloplastyką można zostać po ukończeniu liceum sztuk plastycznych, np. w Warszawie czy Supraślu (woj. białostockie). Metaloplastyką może zostać również absolwent wyższej uczelni artystycznej, np. Akademii Sztuk Pięknych.

Możliwości awansu w hierarchii zawodowej

W zawodzie metaloplastyka istnieją możliwości awansu. Po odbyciu praktyki i po zdaniu odpowiednich egzaminów można awansować z ucznia na czeladnika i mistrza. Można też zdobyć uprawnienia i otworzyć własną pracownię, której powodzenie, a więc i zarobki - uzależnione są od zdolności indywidualnych.

Możliwości podjęcia pracy przez dorosłych

W zawodzie metaloplastyka mogą zatrudnić się nie tylko młodzi ludzie. W zasadzie, ze względu na stosunkowo długi okres praktycznej nauki zawodu, preferuje się osoby do 40-45 lat. Osoby natomiast wykształcone w zawodzie i mające dłuższą praktykę znajdują pracę również w późniejszym wieku. Wśród metaloplastyków są zarówno kobiety, jak i mężczyźni. Chętnie zatrudnia się kobiety ze względu na ich obowiązkowość i cierpliwość. Niektóre pracownie zatrudniają inwalidów z upośledzeniem słuchu, głuchoniemych i poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Możliwości zatrudnienia

Informacje będą sukcesywnie uzupełniane.

Zawody pokrewne

- szlifierz
- ślusarz
- kowal
- ludwisarz
- jubiler
- brązownik

Polecana literatura

Pallai S., Metaloplastyka, WNT 1990.